

HE 184/2024 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion televisio- ja radiorahastosta annettua lakia siten, että valtion talousarviosta valtion televisio- ja radiorahastolle Yleisradio Oy:n julkisen palvelun kustannusten kattamiseen suoritettavaan määrärahaan ei vuosina 2025–2027 tehtäisi indeksin mukaisia vuotuisia korotuksia.

Esitys liittyy valtion vuoden 2025 täydentävään talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi	3
3 Tavoitteet	4
Hallituksen esityksen tavoitteena on parlamentaarisen työryhmän mietinnössään esittämällä tavalla kohdistaa yleisen taloustilanteen vuoksi säästötoimenpiteitä Ylen rahoitukseen.	4
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	4
4.1 Ehdotukset	4
4.2 Pääasialliset vaikutukset	4
5 Lausuntopalaute	5
6 Voimaantulo	5
7 Suhde talousarvioesitykseen	5
8 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys	5
LAKIEHDOTUS	7
valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	7
LIITE	8
RINNAKKAISTEKSTI	8
valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain 3 § muuttamisesta	8

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Valtioneuvosto asetti 12.10.2023 parlamentaarisen työryhmän arvioimaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaisesti Yleisradion (jäljempänä myös Yle) rahoitusta, suhdetta kaupalliseen mediaan ja Yleisradio Oy:stä annetun lain muutostarpeita sekä tarkkarajaistamaan Ylen tehtäviä. Parlamentaarinen työryhmä kokoontui 33 kertaa. Työryhmän toimikausi päättyi 30.6.2024 ja ryhmän mietintö julkaistiin 12.9.2024. Mietinnössään parlamentaarinen työryhmä esittää, että Ylen rahoitukseen ei tehtäisi tv- ja radiorahastolain 3 §:n mukaista indeksitarkistusta vuosina 2025–2027.

Parlamentaarisen työryhmän mietintö ja työtä koskevat asiakirjat sekä kuulemismateriaalit ovat nähtävillä [julkisessa palvelussa osoitteessa https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=LVM038:00/2023](https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=LVM038:00/2023).

1.2 Valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä liikenne- ja viestintäministeriössä. Esitys perustuu parlamentaarisen työryhmän 12.9.2024 julkaistun mietintöön. Tässä esityksessä tehdään mietinnössä linjattu Ylen rahoituksen indeksitarkistusta koskeva muutos.

Esitysluonnoksesta järjestettiin lausuntokierros 1.–16.10.2024. Lausuntoja saatiin yhteensä 11 kappaletta eri sidosryhmien edustajilta. Lausuntoaika poikkesi säädösvalmistelun kuulemisoppaan mukaisesta pääsäännöstä, jonka mukaan kirjallisten lausuntojen antamiseen varataan aikaa vähintään kuusi viikkoa. Lausuntoaika asetettiin pääsääntöä lyhyemmäksi, jotta Ylen määrärahaa koskeva ehdotus olisi mahdollista saattaa voimaan vuoden 2025 alusta.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat mukaan lukien lausuntopyynnöt ja saadut lausunnot ovat [nähtävillä julkisessa palvelussa osoitteessa https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=LVM040:00/2024](https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=LVM040:00/2024).

2 Nykytila ja sen arviointi

Ylen rahoituksesta säädetään valtion televisio- ja radiorahastosta annetussa laissa (745/1998, jäljempänä *tv- ja radiorahastolaki*). Valtion tv- ja radiorahasto on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto. Ylen rahoitukseen tarvittava summa on kerätty vuodesta 2013 alkaen yleisradioverolla, josta säädetään laissa yleisradioverosta (484/2012).

Tv- ja radiorahastolain 3 §:ssä Ylen pohjarahoitukseksi on vuonna 2013 määritelty 500 miljoonaa euroa. Pykälän 2 momentin mukaan määrärahan suuruus tarkistetaan vuosittain kustannustason muutosta vastaavasti. Tarkistuksen perusteena on indeksi, joka muodostuu elinkustannusindeksistä, jonka painoarvo on yksi kolmasosa, sekä ansiotasoindeksistä, jonka painoarvo on kaksi kolmasosaa.

Määrärahaa tarkistettiin lain 3 §:n mukaisesti kustannustason nousua vastaavasti (2,6 prosenttia) vuodelle 2024 siten, että sen suuruus vuonna 2024 on 593 652 000 euroa.

Indeksitarkistus vaihtelee vuosittain, mutta valtiovarainministeriön arvion mukaan vuosien 2025–2028 aikana indeksi nousisi noin 2,6–2,7 prosenttia. Vuosina 2015–2018 Yleisradio Oy:n

määrärahaa ei tarkistettu kustannustason muutosta vastaavasti. Indeksijäädytykset perusteltiin valtiontalouden yleisellä tilanteella.

Rahastoon tehtävä siirto sisältyy valtion talousarvion momentille 31.20.60 Siirto valtion televisio- ja radiorahastoon. Valtion televisio- ja radiorahasto on valtion talousarvion ulkopuolinen tilinpidollinen rahasto, jota hoitaa Liikenne- ja viestintävirasto. Rahaston varoja suoritetaan Yleisradio Oy:lle valtioneuvoston vahvistaman käyttösuunnitelman ja yhtiön rahoitustarpeen mukaisesti.

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat 11.4.2024 asetuksen (EU) 2024/1083 mediapalvelujen yhteisestä kehiksestä sisämarkkinoilla ja direktiivin 2010/13/EU muuttamisesta (eurooppalainen medianvapausasetus). Medianvapausasetuksen soveltaminen alkaa pääosin 8.8.2025, josta lähtien yleisradioyhtiöiden rahoitukseen sovelletaan eurooppalaisen medianvapausasetuksen 5 artiklan 3 kohdan mukaista vaatimusta rahoituksen riittävydestä ja ennakoitavuudesta sekä siitä, että rahoitus ja siihen liittyvät menettelyt turvaavat yleisradioyhtiön riippumattomuuden.

3 Tavoitteet

Hallituksen esityksen tavoitteena on parlamentaarisen työryhmän mietinnössään esittämällä tavalla kohdistaa yleisen taloustilanteen vuoksi säästötoimenpiteitä Ylen rahoitukseen.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Ehdotukset

Tv- ja rahastolain 3 §:n 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälän 2 momentissa säädettyä indeksitarkistusta ei sovellettaisi rahastosiirtoihin vuosina 2025–2027. Käytännössä muutos tarkoittaa sitä, että Ylen rahoitus säilyy kyseisinä vuosina vuoden 2024 tasolla. Esitys on Ylen rahoitusta arvioineen parlamentaarisen työryhmän esityksen mukainen. Työryhmä esitti 12 päivänä syyskuuta 2024 julkaistussa mietinnössään, että Ylen rahoitukseen ei tehtäisi valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain 3 §:n mukaista indeksitarkistusta vuosina 2025–2027. Työryhmän mukaan indeksitarkistuksen jäädytys on perusteltu ottaen huomioon valtiontalouden yleinen tilanne, joka edellyttää julkisen talouden sopeutuksia.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Indeksitarkistuksen tekemättä jättäminen merkitsee, että Ylen määräraha ei kasva vuosina 2025–2027 vuoteen 2024 verrattuna. Valtiovarainministeriön arvion mukaan tv- ja radiorahastolain 3 §:n mukainen indeksitarkistus olisi noin 2,7 prosenttia vuonna 2025, noin 2,6 prosenttia vuonna 2026 ja noin 2,7 prosenttia vuonna 2027. Näin ollen Ylelle valtion televisio- ja radiorahastosta siirrettävä indeksitarkistettu määräraha olisi arviolta noin 609 miljoonaa euroa vuonna 2025, noin 626 miljoonaa vuonna 2026 ja noin 642 miljoonaa vuonna 2027.

Ehdotettu muutos merkitsee arviolta noin 16 miljoonan euron vähennystä Yleisradio Oy:n rahoitukseen vuonna 2025, noin 31 miljoonan euron vähennystä vuonna 2026 ja noin 47 miljoonan euron vähennystä vuonna 2027 verrattuna tilanteeseen, jossa tv- ja radiorahastolain 3 §:ssä määritelty indeksitarkistus toteutuisi. Esityksen mukainen indeksitarkistuksen jäädytys vähentää Ylen rahoitusta kumulatiivisesti laskettuna arviolta noin 94 miljoonaa euroa vuosien 2025–2027 aikana.

Lain 5 §:n mukaan rahastosiirto on tarkoitettu käytettäväksi Ylen toiminnan rahoittamiseen. Ehdotettu muutos merkitsee, että Ylen on sopeutettava toimintaansa. Yhtiö kattaa kustannusten noususta syntyvän vajeen Yleisradio Oy:stä annetun lain mukaisten yhtiön hallintoelinten päätösten mukaisesti.

5 Lausuntopalaute

Osa lausunnonantajista kannatti esitystä, kun taas joissain lausunnoissa katsottiin ehdotetun muutoksen olevan tarpeeton. Osa lausunnonantajista korosti, että esityksessä ehdotettu Yleisradion rahoituksen indeksitarkistuksen jäädytys vaikuttaa merkittävästi Yleisradion tarjoamiin palveluihin, henkilöstön määrään ja toimintaedellytyksiin. Yleisradio Oy:n lausunnon mukaan ehdotus johtaa osaltaan yhtiössä laajoihin kustannussäästöihin, joiden toimeenpanon osalta arviointi on yhtiön sisällä edelleen kesken.

6 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.1.2025.

7 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy valtion vuoden 2025 täydentävään talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotuksen taloudelliset vaikutukset kohdistuvat valtion talousarvion momentille 31.20.60 Siirto valtion televisio- ja radiorahastoon.

8 Suhde perustuslakiin ja säättämisjärjestys

Suomessa on vakiintuneesti katsottu, että julkisen palvelun yleisradiotoiminnan keskeisenä tavoitteena on yksilön perustuslain 12 §:n mukaisen sananvapauden turvaaminen (PeVL 19/2007 vp, s. 2–3, PeVL 19/1998 vp, PeVL 32/2021 vp, s. 4–5, ks. myös HE 309/1993 vp, s. 57–58). Perustuslain 12 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on sananvapaus, johon sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lailla. Sananvapautta koskevia määräyksiä sisältyy lisäksi useaan Suomea velvoittavaan kansainväliseen sopimukseen.

Sananvapauden keskeisenä tehtävänä on luoda edellytykset ihmisten osallistumiselle poliittiseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan sekä mahdollistaa julkisen vallankäytön kansanvaltainen kontrolli ja demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön avoin kansalaiskeskustelu. Perustuslain 22 §:ssä säädetään julkista valtaa koskevasta yleisestä velvollisuudesta turvata perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Sananvapauden osalta tämä tarkoittaa erityisesti sitä, että julkisen vallan tulee luoda sellainen toimintaympäristö, joka tukee yksilön mahdollisuuksia ilmaista ja vastaanottaa erilaisia viestejä. Erityisesti yleisradiotoiminnassa julkisen vallan luomat reunaehdot yleisradiotoiminnan harjoittamiseen ovat keskeisellä sijalla.

Tällä esityksellä Ylen saama rahoitus jäädytetään vuosien 2025–2027 ajaksi vuoden 2024 tasolle. Käytännössä tämä tarkoittaa leikkausta Ylen saamaan rahoitukseen, sillä rahoituksen indeksitarkistuksen tarkoituksena on kattaa kustannustason nousu. Tosiasiallisen rahoitustason leikkauksen myötä Ylen tulee sopeuttaa toimintaansa. Yhtiö kattaa kustannusten noususta syntyvän vajeen Yleisradio Oy:stä annetun lain mukaisten yhtiön hallintoelinten päätösten mukaisesti. Vuonna 2028 ja tästä eteenpäin Ylen saamaan määrärahaan sovellettaisiin indeksitarkistusta koskevaa säännöstä. Merkityksellistä arvioinnissa on myös, että

indeksijäädytyksen vaikutus on jäädytyksen ensimmäisenä vuonna pienempi kuin viimeisenä vuotena, mikä antaa Ylelle aikaa sopeuttaa toimintaansa hallitusti.

Koska Ylen rahoitus säilyy seuraavan kolmen vuoden ajan vuoden 2024 tasolla, voidaan yleisesti arvioida, etteivät leikkaukset merkittävästi vaikuta perustuslain sananvapaussäännöksellä turvattuun jokaisen oikeuteen vastaanottaa viestejä, tietoja ja mielipiteitä sekä muita viestejä. Siten ehdotettu muutos ei ole ongelmallinen perustuslaissa turvatun sananvapauden kannalta.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain (745/1998) 3 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1010/2018, seuraavasti:

3 §

Valtion televisio- ja radiorahasto ja sen varat

Mitä 2 momentissa säädetään määrärahan suuruuden tarkistamisesta vuosittain, ei sovelleta vuosina 2025–2027.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 31.10.2024

Pääministeri

Petteri Orpo

Liikenne-, viestintä- ja sisäministeri Lulu Ranne

Laki

valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain 3 § muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain (745/1998) 3 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1010/2018, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Valtion televisio- ja radiorahasto ja sen varat

Valtion televisio- ja radiorahasto ja sen varat

Mitä 2 momentissa säädetään määrärahan suuruuden tarkistamisesta vuosittain, ei sovelleta vuosina 2017 ja 2018.

Mitä 2 momentissa säädetään määrärahan suuruuden tarkistamisesta vuosittain, ei sovelleta vuosina 2025–2027.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20